

ÖMER ÖNHON

Büyükkelçinin
Gözünden ■

SURİYE

Remzi Kitabevi

صبا خاکی
2000

ÖMER ÖNHON

Büyükelçinin
Gözünden ■

SURİYE

Remzi Kitabevi

BÜYÜKELÇİNİN GÖZÜNDEN SURİYE / Ömer Önhon

© Remzi Kitabevi, 2021

Her hakkı saklıdır.

Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Yayına hazırlayan: Ömer Erduran

Ön kapak fotoğrafı: quetions123/Shutterstock

Kapak düzeni: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-2063-3

BİRİNCİ BASIM: Temmuz 2021

Kitabın basımı 2000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul

Sertifika no: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090

www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi

4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul

Sertifika no: 44903 / Tel (212) 629 0615

İçindekiler

Önsöz.....	13
Suriye Krizinin Kronolojisi.....	17

BİRİNCİ BÖLÜM

Dışişleri Bakanlığına ilk girdiğim dönemde Suriye işleri, 21; Brüksel'den Şam'a tayin oluyorum, 22; Demografik yapının çeşitliliği, 23; Şam'da yaşam, 24; Bizden bir ülke, bizden şehirler, bizden insanlar gibi, 26; Osmanlı döneminde Suriye, 27; Süleymaniye Camii yanındaki Osmanlı hanedanı kabristanı, 28; Şeyh Muhiddin Arabi Camii yanındaki Osmanlı mezarlığı, 29; Suriye'de şehitliklerimiz, 31; Fransız manda dönemi ve Fransa'nın etkisi, 33; Baas Partisi'nin sahneye çıkması, Hafız Esad'ın yönetimi ele geçirmesi, 35; Nusayrilerin Suriye'deki konumu, 36; Hafız Esad rejiminin yöntemleri: ABD Büyükelçiliği de nasibini alıyor, 37; 20. yüzyılda Türkiye-Suriye ilişkileri gergindi, 40; Abdullah Öcalan'ın Suriye'den çıkartılması süreci, 43; Hafız Esad'ın ölümü ve Cumhurbaşkanı Sezer'in taziye için Şam'a gelişi, 48; Kim Cumhurbaşkanı olacak?, 52

İKİNCİ BÖLÜM

Türkiye'nin arabuluculuğunda Suriye-İsrail aracı görüşmeleri, 57; İki yıl sonra ABD konuya el attı, 10 yıl sonra itirafı geldi, 59; İsrail'in Gazze saldırısı üzerine Türkiye devreye giriyor, 61

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Büyükelçi olarak Şam'a atanmam, 65; Süleyman Şah Türbesi'ni ziyaret ediyorum, 66; Şam'da hayat, 67; Şam'da ilk resmi temaslarım, Esad'a güven mektubunu sunuyorum, 68; Esad'ın İstanbul'a gidişinde vizeler kaldırılıyor, 69; Stratejik konsey toplantıları, 71; Başbakan Erdoğan'ın Şam'a gelişi (22-23 Aralık 2009), 72; Türkiye kısıkanılan ülke oluyor, 73; İlişkilerimizde bazı olumsuzluklar da yok değildi, 74; Yoğun temaslar ve ülke içi ziyaretlerim, 76; Lazkiye bölgesini ziyaretim ve Hatay'a gidişim, 78; Deir Ez Zor, Abu Kamal, Rakka ve Halep'i ziyaretim, 81; Bekaa Vadisi, Maysalun ve Yusuf El Azma, 84; Önemli bir işbirliği alanı: turizm, 86; Mehteran Bölüğü Suriye'de, 87; Stratejik Konseyin ikinci

toplantısı, 88; Suriye'deki durum hakkındaki yıl sonu değerlendirmem, 89; Arap Baharı ve Suriye'nin olaylara bakışı, 90; Arap Baharı devam ederken Suriye'deki durum nasıl gözüküyordu?, 92; Türkiye ile Suriye arasında resmi ziyaret trafiği, 94; Başbakan Erdoğan'ın üçlü zirve için Şam'a gelişi, 94; ABD Büyükelçisi Şam'da göreve başlıyor, 95; Beşar Esad'ın Türkiye ziyareti (8-9 Mayıs 2010), 96; Asî Nehri üzerindeki Dostluk Barajı'nın temel atma töreni, 97; Başbakan Erdoğan ile Esad'ın Halep'te buluşması, 98

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Suriye'de olaylar nasıl başladı?, 103; Dara'da olayların çıkma nedeni, 105; Ülkede yayılan olaylar hakkındaki değerlendirmem, 107; Dışişleri Bakan Vekili Fayçal Mikdad Dara'daki olaylar hakkında bilgi veriyor, 109; Esad'ın Başdanışmanı Buteyna Şaban'la yaptığım görüşme, 110; Türkiye'ye gidişim, Erdoğan-Esad telefon görüşmesi, reform adımları, 112; Davutoğlu'nun Şam'a gelişi, 114; Başbakan Sefer'i ziyaretim, ilk sığınmacılar Türkiye'ye giriş yapıyor, 115; Uluslararası camianın mezhep çatışması kaygıları, 116; Suriye rejimiyle ilişkilerimizde gerginlikler başlıyor, Dışişleri Bakanı Mualllem'le yaptığım tatsız görüşme, 118; Başbakan Erdoğan'ın açıklamaları, 119; Büyükelçiliğimizin önünde düzenlenen ilk protesto gösterisi ve muhaliflerle yaptığım ilk görüşme, 120; General Turkmani ile yaptığım görüşme, 122; Başbakan Erdoğan-Esad telefon görüşmesi, 122; Dışişleri Bakanı Mualllem'le yaptığım görüşme; izlenmemiz konusunu da dile getirmem, 123; Ülkemize gelen sığınmacı sayısı artıyor, çadırkentler kuruluyor, 126; Büyükelçiliğimizin önünde Esad yanlılarınca yapılan gösteri, Erdoğan-Esad telefon görüşmesi, 126; Davutoğlu'yla birlikte sığınmacı kamplarını ziyaret ediyoruz, General Turkmani Ankara'da, 128; Cîsr El Şugur'a gidiyorum, 129; Esad'ın konuşması ve büyükelçiliğimizin önündeki gösteri, 132; Mualllem basın toplantısında Türkiye'ye yönelik olumsuz beyanlarda bulunuyor, Davutoğlu-Mualllem telefon görüşmesi, 134; Başbakan Adil Sefer'le görüşmem, MGK için Ankara'ya gidişim, 135; Suriye Kızılay heyetinin Türkiye'deki sığınmacı kamplarını ziyareti, 136; Midan semtinde şahit olduğumuz çatışma, 137; Hama'da olaylar başlıyor, 139; ABD ve Fransa büyükelçiliklerine saldırılar, 140; ABD Esad'ı siliyor, yeni adımlar atmaya hazırlanıyor, 142; Olaylar tırmanıyor, bazı büyükelçiler Şam'dan ayrılıyor, 143; Emn El Siyasi Başkanı olayların yakında biteceğini söylüyor, 144; Dışişleri Bakanı Mualllem görüşmemizde olumlu gelişmeler müjdesi veriyor, 145; Özgür Suriye Ordusu kuruyor, 146; Suriye ordusu Hama'ya giriyor, tepkiler ve "Men Dakka", 147

BEŞİNCİ BÖLÜM

Esad ile Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu arasındaki yedi saatlik maraton görüşme, 151; Mutabakat uyarınca Hama'ya gidişim, 153; Buteyna Şaban'la Humus ve Deir Ez Zor'daki olaylar hakkındaki görüşmem, 161; Dışişleri Bakanı Muallem'le Hama ziyaretim hakkında yaptığım görüşme, 163; Diplomatlarla getirilen kısıtlamalar, Yarbay Harmuş'un kaçırılması, Obama'nın Esad'a çekil çağrısı, 164; Muhaliflerle yaptığım görüşme, MGK için Türkiye'ye gidişim, 165; Eski Başbakan Yardımcısı Dardarı ve Suriyeli bir siyasetçiyle Beyrut'ta yaptığım görüşmeler, 165; Esad'ın Suriye televizyonuna çıkarak ortaya koyduğu yol haritası, 166; Türk basın mensuplarının Suriye'yi ziyareti, 167; Öldürülen Türk şoförünün cenazesini Resten'den alıyoruz, 169; CHP heyetinin Suriye ziyareti, 170; Türkiye, Suriye rejimi nazarında dost bir ülke olmaktan çıkmaya başlıyor, işler kızışıyor, 171; Batı'nın Suriye'ye yaptırımları ve Suriye petrol sanayiine etkileri, 172; Suriye basınında ülkemizdeki sığınmacı kamplarıyla ilgili iddialar, 174; Süryani Başpiskoposunun kaygıları, 175; Hedefe yönelik saldırı ve suikastlar, 176; MGK'nde veto, Suriye'ye yaptırımlar, Başbakan Erdoğan'ın kamp ziyaretinin ertelenmesi, büyükelçiliğimizde bir nikâh, 178; Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'e gelişmeler hakkında takdimde bulunmam, 179; Arap Ligi'nin Suriye krizini sona erdirmek için başlattığı çalışmalar, 180; Arap Ligi toplantısı sonrasında Şam Büyükelçiliğimiz ve Halep Başkonsolosluğumuz dahil bazı yabancı temsilciliklere saldırılması, 182; Büyükelçiliğimizin kısmi tahliyesini yapıyoruz, 185; Rabat'taki Arap Ligi bakanlar toplantısı, Şam'da yine saldırıya uğrama ihtimaline karşı önlem alıyoruz, 187; Suriye ile AL arasında mutabakat sağlanıyor ve AL Gözlemci Misyonu Suriye'ye gidiyor, 189; Temsilciliklerimize yönelik saldırılardaki zarar için Suriye'den tazminat talebinde bulunuyoruz, 190; Suudi Arabistan'dan dönen Türk hac otobüsüne saldırı, 192; Duyarlı bir vatandaşımızın eylemi, 194; Türkiye'nin Suriye'ye yönelik yaptırım kararı ve Suriye'nin karşılık vermesi, 195; ABD ve Batılı ülkelerin tutumları sertleşiyor, 197; Suriye konusunda Moskova'da yapılan Türkiye-Rusya istişareleri, 198; 2011 yılı sonunda Suriye'de durum, 199

ALTINCI BÖLÜM

Yıla olaylarla başlıyoruz, 205; Mısır Büyükelçisiyle Arap Ligi Gözlemci Misyonu hakkında yaptığım görüşme, 206; Gözlemci Misyonu Başkanı Sudanlı General Dabi'yle yaptığım görüşme, 207; Arap Ligi toplantısı ve yol haritası, Gözlemci Misyonu'nun sonlandırılması, 208; Çatışmalar artık daha da yakınımızda, 210; Sahada rejim aleyhine olumsuz gelişmeler yaşanıyor, 211; Kriz ortamında Şam'daki yaşantımız, 213;

Merce Meydanı ve “Saffah Cemal”, 214; Güvenlik görevlilerimizin takdire değer çalışmaları, 215; BMGK’da ağır sözler, ABD Büyükelçiliğinin kapatılması, diğer bazı büyükelçilikler de ayrılıyor, 216; Bir kez daha “Men Dakka Dukka”, 217; Humus’ta şiddetli çatışmalar yaşanıyor, 217; Şam banliyösünde operasyonlar, Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov Şam’a geliyor, 219; Sahadaki askeri gelişmeler, Esad taraftarlarının Türkiye’ye tepkileri, 219; Mısır’ın BMGK’daki karar tasarısına Rusya ve Çin vetosu, 220; Gösteriler ve çatışmalar Şam merkezine iniyor, Mezze semtinde olaylar çıkıyor, 221; Filistinlilerin durumu, Hamas’ın lider kadrosu Suriye’den ayrılıyor, 224; Tunus’taki Suriye’nin dostları toplantısı, 225; Yeni anayasa için yapılan referandum ve değerlendirmemiz, 226; İstisareler için Ankara’ya gidişim, Şam’a geri döndüğümde rejim nispeten daha iyi bir noktadaydı, 229; Etrafımızdaki çember daralıyor, Suriye’den ayrılma hazırlıklarımıza başlıyoruz, büyükelçiliğimizi kapatıp Lübnan üzerinden tahliye yapıyoruz, 231

YEDİNCİ BÖLÜM

Ankara’ya döndükten sonra Suriye konusunda çalışmaya devam ediyorum, 237; Suriye’yle diplomatik ilişkilerimizdeki gelişmeler, 237; Halep Başkonsolosluğumuzun tahliyesi ve Halep’teki durum, 238; Suriye krizinin Türkiye’deki yansımaları, uçağımızın düşürülmesi, 239; Uluslararası toplumun düzenlediği toplantılar ve oluşturulan yapılar, 243; Müslüman Kardeşler görüş ayrılıklarına ve tartışmalara yol açıyor, 244; Suriye muhalefetinin organize olma çalışmaları, SUK’un kuruluşu, 248; Kofi Annan’ın çabaları, yeni Annan Planı, 249; Arap Ligi’nin muhalefetin yapılması çalışmalarına katkısı, 250; Birinci Cenevre Konferansı (30 Haziran 2012), 251; Kahire’de Arap Ligi’nin ev sahipliğinde Suriye muhalefeti konferansı, 253; Şam’da milli güvenlik kurulu toplantısının bombalanması, 255; Muhalifler tekrar Kahire’de toplanıyor, aşiretler ile Kürtler arasında gerginlik yaşanıyor, 257; Aşiretlerin önemi ve tutumları, 258; Kofi Annan’ın yerini Lakhdar Brahimi alıyor, 259; Arap Ligi Genel Sekreteri’yle Kahire’de yaptığım görüşme, 260; Türkiye-Mısır-Suudi Arabistan-İran dördümlü toplantıları, 260; Suriye krizinde İran, 262; Clinton’un SUK karşıtı çıkışı, 264; Doha’da SUKO kuruluyor ve Moaz El Hatip ilk başkan seçiliyor, 264; Moaz El Hatip’i kızdırıyorlar, 265; ABD Dışişleri Bakanı Kerry Çekirdek Grup toplantısı için İstanbul’da, 267; Bölge ülkelerinin değerlendirme toplantısı (13 Mayıs 2013), 268; SUKO toplantısı ve Gezi Parkı olaylarında gazı yemem, 269; Ulusal Koalisyon yeni başkanını seçiyor, 270; Paris’te “P-3 Artı Türkiye” toplantısı, 271; İkinci Cenevre Konferansı’nın hazırlıkları ve katılım konusunda yaşanan meseleler, 272; İkinci Cenevre Konferansı’ndan önce müsteşara

yazdığım not, 274; İkinci Cenevre Konferansı (22 Ocak 2014) ve sonrasında gelişmeler, 275; Esad 2014 seçimlerinde yeniden başkan seçiliyor, 276; Cenevre konferanslarının ürünü: BMGK'nın 2254 sayılı kararı, 277; Suriye'deki gelişmelerin yarattığı riskler ve kaygılar, 279; Suriye krizinin Lübnan'daki etkileri, 280; Şam'ın banliyösü Guta'da rejimin kimyasal silah saldırısı, 283; Radikal örgütlerin sahneye çıkması ve yabancı terörist savaşçılar, 287; Terörist grupların tanımlamasıyla ilgili uygulama ve sorunlar, 294; Rusya'nın olaylar üzerindeki etkisi ve müdahalelerinin sonuçları, 295; Astana Süreci ve sonrası, 300; İdlib'deki durum, 304; Vahim insani durum ve yardımda bile siyaset, 307

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Kürtlerin Suriye devrimindeki yerleri, 311; Suriye'deki Kürtler organize oluyorlar, 314; PYD'nin Salih Müslim'i, 323; Türkiye'nin endişeleri, sınır ötesi harekâtları ve diğer güçlerle ilişkileri, 325; Petrol ve diğer doğal kaynakların kontrolü mücadelesi, 329; SDG doğal kaynaklara iyice çöküyor, 332; PYD/YPG/SDG konusunda önümüzdeki dönemde ne olabilir?, 333

DOKUZUNCU BÖLÜM

Suriyeli sığınmacılar trajedisi, 339; Suriyeli sığınmacılarla ilgili bazı istatistiki bilgiler, 342; Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılarla ilgili bazı istatistiki bilgiler, 343; Suriyeli sığınmacıların geleceği, 344; Suriyeli bir sığınmacının ağzından olayların özeti, 345

SONUÇ

Epilog.....	357
Kaynakça.....	362
Kişi, Örgüt ve Kuruluş Adları Dizini.....	363

Canım Aileme...

Önsöz

Kasım 1985'te Dışişleri Bakanlığı sınavlarımı kazandım ve Orta Doğu Dairesi'nde aday meslek memuru olarak çalışmaya başladım. Daha sonraki yıllarda Bakanlıkta Orta Doğu Daire Başkanı (2000-2002), Orta Doğu Genel Müdür Yardımcısı (2006-2009) ve Orta Doğu'dan da sorumlu Müsteşar Yardımcısı (2012-2014) olarak görev yaptım. Bu görevlerimin hepsinde, diğer konuların yanı sıra Suriye dosyasına da baktım. Büyükelçilik müsteşarı (1998-2000) ve büyükelçi (2009-2012) olarak Suriye'de iki kez ülkemizi temsil ettim.

Türkiye ile Suriye arasındaki ilişkilerin son 30 yılında yaşanan tüm önemli olaylarda Büyükelçilik Müsteşarı veya Büyükelçi sıfatıyla Şam'daydım. Abdullah Öcalan'ın Suriye'den çıkartılmasını, Adana Muhtabakatı'nın imzalanmasını, Hafız Esad'ın ölümünü, bir Türkiye Cumhuriyeti cumhurbaşkanının ilk kez Suriye'ye gidişini, ilişkilerin en tepe noktalara çıkmasını, vizelerin kaldırılmasını, ilk Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi toplantısının yapılmasını, Suriye krizinin çıkmasını, Türkiye-Suriye ilişkilerinin bozulmasını, büyükelçiliğimizin kapatılmasını bu kapsamda sayabilirim.

Suriye'de Mart 2011'de başlayan kriz sürecinde, Şam'dayken, gelişmeleri objektif ve doğru şekilde merkezimize aktarmak için gayret ettim. Duyulmak isteneni değil, olan biteni aktardım. Değerlendirmeirimizi de bu anlayışla yaptık. Olayları duvarların arkasından değil, içinden izledik. Bazen fazlasıyla gözü kara da davrandık. Ama, personelimizin ve ailelerinin can güvenliğini hep gözettik. Dışişleri ve diğer kurumların personeliyle birlikte uyumlu bir ekip çalışması yapabildik.

Şam'dan Ankara'ya döndükten sonra Suriye işlerini de içine alan, Orta Doğu ve Asya'dan sorumlu Müsteşar Yardımcılığı görevini üstlendim. 2014 Ağustos ayında Madrid'e Büyükelçi olarak atandım. Madrid'deyken Suriye ile ilgili gelişmeleri Bakanlık bildirdiği ölçüde ve ba-

sından takip ettim. Eski görevlerimden tanıdıklarımla irtibatımı sürdürdüm.

Bu kitaptaki ilk bölümler, bizzat içinde bulunduğum ve şahit olduğum dönemlere dair anılarımı, gözlemlerimi ve değerlendirmelerimi yansıtmaktadır. Madrid'e tayin olduktan yani 2014 Ağustos ayından sonrası döneme ise, olayların akışını göstermesi açısından gerekli olduğunu düşündüğüm ölçüde girdim. Kitabın son bölümünde, şahsi değerlendirmelerimi yazdım. Her şeyi yazdın mı diye sorulursa, cevabı evet değildir ama yazdığım her şeyin karşılığının arşivlerde, kayıtlarda, kişisel şahitliklerde bulunduğunu özellikle belirtmek isterim.

Suriye'de olaylar maalesef hiç arzu edilmeyen noktalara gitti. Pek çok ülke zarar gördü. Tabii ateş en çok düştüğü yeri yaktı. Suriye'yle ilişkilerimiz bir dönem o kadar iyi bir noktaya gelmişti ki, ardından gelen gelişmeler sırasında Türkiye daha fazlasını yapabilir miydi, olayların bu noktaya gelmesine engel olabilir miydi sorularının sorulması son derece doğaldır. Bu soruların yanıtını herkes kendisine göre verecektir.

Suriye ülkesini sevdim. Halen devam ettirdiğim dostluklar kurdum. Yaşanan çok acı olaylardan ve açılan derin yaralardan üzüntü duydum. Samimi temennim, bu ülkede krizin sonlanması, kalıcı barışın tesis edilmesi, yaraların sarılması ve Türkiye ile Suriye'nin önümüzdeki dönemde dost ve komşu ülkeler olarak yan yana yaşamalarıdır.

Suriye'de krizlerle dolu her iki görev dönemimde de, Dışişleri Bakanlığı memurlarının en zor şartlarda dahi nasıl bir görev aşkı ve ülke sevgisiyle çalıştıklarını bir kez daha gördüm. Bu noktada, diplomatlarımız ve Dışişleri Bakanlığı kurumu hakkında birkaç hususa değinmeden geçmeyeceğim. Ülkemizde, diplomatlarımız zaman zaman haksızca eleştiriliyor ve siyasi malzeme konusu yapılıyor. Bu üzüntü verici davranışlar özellikle son yıllarda artmış ve hatta marifet sayılmaya başlanmıştır. Kıymeti kendinden menkul bazı kişi ve çevreler, hayatını ülkesine hizmet etmeye adanmış Dışişleri mensuplarını anlaşılabilir bir önyargıyla hedef almaktadır. Bu ülkenin en köklü kurumlarından birini ve yetişmiş diplomatlarını hedef tahtası haline getirmenin, önemsizleştirmenin ve pasifize etmenin ülkeye ve ülke menfaatlerine zarar verdiği bilinmelidir.

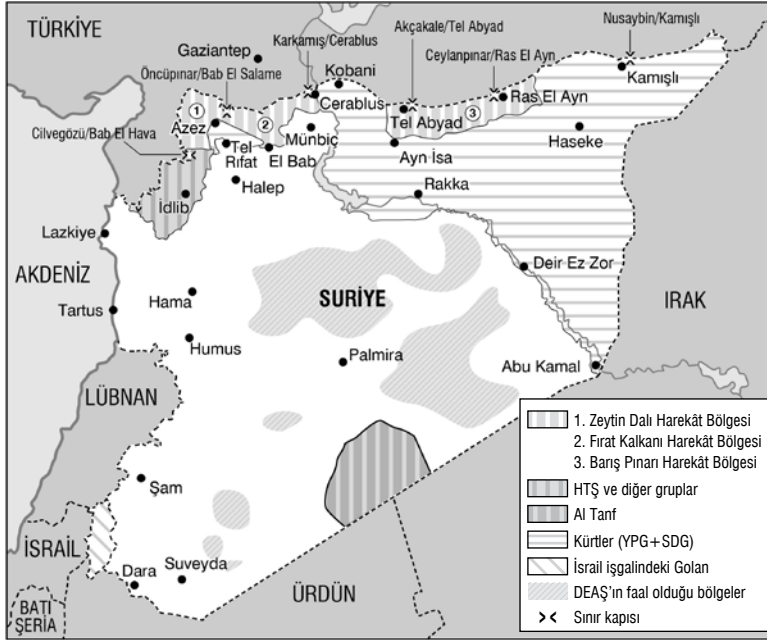
Asala terörünün en yaygın dönemlerinde dünyanın dört bir yanında, Barış Harekâtı öncesi Kıbrıs'ta, İran-Irak savaşı sırasında kör atı-

şı fırlatılan füzelerin düştüğü Bağdat ve Tahran'da, Taliban'ın kan gölüne çevirdiği Afganistan'da, Lübnan'da iç savaşta, Somali'de ve daha pek çok yerde en zor şartlarda çalışan diplomatlarımızı takdir etmeliyiz. Bu vesileyle, başta Asala teröristlerinin alçakça katlettiği diplomatlarımız olmak üzere, tüm görev şehitlerimizi rahmetle anıyorum.

Ömer Önhon
Ankara, 22 Nisan 2021

Suriye ve Vilayetleri

Suriye'de Kontrol Bölgeleri (Mart 2021 itibarıyla)

Suriye Krizinin Kronolojisi

- 15 Mart 2011 : Şam'da muhalif gösteri yapılıyor.
Nisan 2011 : İlk sığınmacılar Türkiye'ye geliyor.
- 9 Ağustos 2011 : Dışişleri Bakanı Davutoğlu Şam'da Esad'la görüşüyor.
- 18 Ağustos 2011 : Batılı ülkeler Esad'a çekilme çağrısında bulunuyorlar.
- 2 Ekim 2011 : İstanbul'da Suriye Ulusal Koalisyonu kuruluşu açıklanıyor.
- 27 Kasım 2011 : Arap Birliği Suriye'ye ekonomik yaptırım uygulamaya başlıyor.
- 24 Şubat 2012 : Tunus'ta ilk Suriye'nin Dostları Grubu toplantısı yapılıyor.
- 25 Mart 2012 : Şam Büyükelçiliğimizi kapatıyoruz.
- 30 Haziran 2012 : Birinci Cenevre Konferansı yapılıyor.
- 23 Temmuz 2012 : Halep Başkonsolosluğumuzu kapatıyoruz.
- 11 Kasım 2012 : Doha'da Suriye Muhalif ve Devrimci Güçler Ulusal Koalisyonu kuruluyor.
- Nisan 2013 : Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD) kuruluyor.
- 3 Temmuz 2013 : Mısır'da askeri darbeyle Mursi yönetimden alınıyor.
- 21 Ağustos 2013 : Rejim Doğu Guta'da kimyasal silah kullanıyor.
- 22 Ocak 2014 : İkinci Cenevre Konferansı yapılıyor.
- 22 Eylül 2014 : İŞİD karşıtı koalisyon hava operasyonlarına başlıyor.
- 22 Şubat 2015 : Şah Fırat Operasyonu başlıyor.
- 24 Kasım 2015 : Türkiye Rus uçağını düşürüyor.

Suriye'yle 1998'de savaşın eşiğindeydik. 2010'lu yıllara gelindiğinde ise, karşılıklı vizeleri kaldırmış, ortak Bakanlar Kurulu toplantıları yapıyorduk. Arap Baharı Mart 2011'de Suriye'ye de geldi. Sokak gösterileri bir süre sonra iç savaşa evrildi. 6,5 milyon Suriyeli ülkesinden kaçtı. Türkiye'nin yanısıra Rusya, ABD, İran, Hizbullah, cihatçı gruplar sahnenin başlıca aktörleri oldular. Suriye krizi, büyük insanlık dramlarına yol açtı. Krizin etkileri ülke sınırlarının ötesine yayıldı.

Bu duruma nasıl gelindi? Müslüman Kardeşler'in rolü neydi? Yedi saate yakın süren Esad-Davutoğlu görüşmesinde ne konuşuldu? Esad, Türkiye'nin yardım çabalarını nasıl karşıladı? Türkiye ne zaman tutum değiştirdi? Kürtler Suriye'deki olayların neresindeydi, bugün neresinde-ler? Olayların bu noktaya gelmesi engellenebilir miydi?

27 Mart 2012'de Büyükelçiliğimizin kapısını kilitleyen Türkiye'nin şam'daki son Büyükelçisi Ömer Önhon'un anı ve değerlendirmeleri merak edilen birçok sorunun yanıtını ve arka planını veriyor.

ÖMER ÖNHON 1960 doğumlu. Kingston Üniversitesi (İngiltere) mezunu. Kasım 1985'de Dışışleri Bakanlığına girdi. Yurtdışında sırasıyla Riyad Büyükelçiliği, AGİT Daimi Temsilciliđi, NATO Daimi Temsilciliđi ve şam Büyükelçiliđindeki görevlerinden sonra, New York'ta Başkonsolosluk, şam ve Madrid'de Büyükelçilik yaptı. Nisan 2021'de Dışışleri Bakanlığından emekli oldu.

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-2063-3

9 789751 420633